

hogyan a muzsikusok több-kevesebb komikus „gag”-gel, relatíve dilettáns színészi nívón próbálják publikumukat elszórakoztatni. Ilyen jelenetekre egy külső színészi pillantás éppen annyira javasolt, mint minden zenekaron belüli animációra.

Néhány zenekari tagot lehet, hogy megérint az az érzés és a kedv, hogy inkább ő maga válik kreatívvá, minthogy már az X-edik esetben külső moderátoroknak legyen kitéve, akik még mindig nagy gondal próbálják a fiatal koncertlátogatóknak megmagyarázni, hogy Mozart a repríz kezdetét kifejezetten kürtletébe tette.

Nagy-Britanniában azokat, akik a zenekaroknál a közönség utánpótlásáért felelősek, „head of education department”-nek nevezik. És másutt? Lehet-e álma egy muzsikusnak, hogy egy ilyen osztály vezetője legyen? Aligha. Az ezt pótló funkciót még meg kell találni, de hát még van erre idő. Talán egyik, vagy másik muzsikus kinőheti magát, mint „az után-

pótlás ciceronéja”, vagy mint „vezető muzsikus a legkisebbekért”...

*

Megjegyezzük, hogy 1998 óta működik a zenekari muzsikusok számára a Detmoldi Zeneművészeti Főiskolán „Zeneközvetítés/Koncertpedagógia” címen egy négy-szemeszteres stúdium. Az oktatási ajánlat tíz kötött tematikával rendelkező szeminárium flexibilis vegyítése, amihez még gyakorlat (a tanulmányokat folytatók munkahelyén is) és két nyári akadémia tartozik. A koncert-pedagógiai stúdium a zenekari munka mellett is elvégezhető, úgy, hogy a zenekarok a tanulmányaikat folytató muzsikusokat a hét végén szabadabbá teszik, illetve tekintettel vannak rájuk a szolgáltatok tervezésénél.

Hamburgban önkormányzati projekt indult: zenekari muzsikusokat várnak az iskolákba. Itt nem csupán arról van szó, hogy a muzsikusok az osztályban játszanak a gyerekeknek. A lényeg a kontinui-

tás. Pályázatot írnak ki, aminek értelmében a jelentkezőnek egy osztályt egy bizonyos meghatározott tematika nyomán egy fél iskolaéven keresztül kísélnie kell, az iskolai énekoktatás kiegészítésére, vagy – ahol az hiányzik – pótlására. A dolog lényege a diákoknak kedvet csinálni ahhoz, hogy ők maguk is zenét hozzanak létre, hiszen minden gyerek szívesen énekel. Zenekarokból, muzsikusokból, iskolákból hálózatot szeretnének létrehozni. A kulturális vezetés legfőbb partnereinek a tanítókat tartja. Az ő tudatuk formálódó módon, hogy ez irányú félelmeiket elvesztve a muzsikusoknak, színészeknek lehetőséget adjanak, hogy a város művészeti életének egy darabját az iskolákba bevigyük. Példaképpnek tekintik a magyar Kodály iskolákat.

(A kivonatolt cikkek Gerald Mertens, Mike Farish, Barbara Stiller és Lutz Lesle tollából származnak.)

Üröm az örömben

Szklanár Ferenc, a BM Duna Szimfonikus Zenekar igazgatója az együttes új szervezeti formájáról, munkájáról, működési feltételeiről

– *Igaz-e a hír, hogy egzisztenciális veszély fenyegette Önöket? Valóban úgy nézett ki, hogy fedél nélkül maradnak?*

– Hasonlóan az összes többi zenekarhoz, vészterhes időket élünk, hiszen az országos gondok mindenkit érintenek. Eközben valóban felröppent a hír, hogy nem lesz hol próbálnunk, hogy létbizonytalanság fenyegeti a BM Duna Szimfonikus Zenekart. A kollégák más zenekarokból is megkerestek engem, hogy igazak-e ezek a rémhírek. Hogy mi a valós helyzet, mi magunk sem tudjuk pontosan, egy azonban biztos: a Belügyminisztérium legfelsőbb vezetése egyértelműen letette a voksát együttesünk (és a Duna táncegyüttes) létjogosultsága mellett. Mindkét együttes megmaradhat tehát, igaz, egy óriási átszervezés árán. Egy korábban gyakori országos folyamat visszafordításának leszünk majd tanúi: annak idején ugyanis rendre „kiszervezték” a közalkalmazottiságból a különböző művészeti együtteseket Kht.-ba. Ezúttal azonban úgy döntött a Belügyminiszté-

rium, hogy a közhasznú társasági formában működő társulatokat újból közalkalmazotti munkaviszonyba szerződtesse. Ezzel nemcsak a jogi státuszunk változik meg, de visszakerülünk a Duna Palotába is. Eddig – formailag – egy belügyminisztériumi közhasznú társaság tartott el minket, intézte az adminisztrációs ügyeinket. Most ugyanez a feladat visszakerül a Duna Palotába, ahol egyébként eddig is hangversenyeink 90%-át tartottuk.

– *Jobb lesz-e a muzsikusoknak újból közalkalmazottaknak lenni?*

– Mindenképpen nagyobb biztonságot jelent majd, jóllehet ebben a státuszformában a bértábla az életkort honorálja, nem a szakmai feladatot, a kötődés viszont erősebb a fenntartóhoz.

Sajnos a legnagyobb gondunkon változatlanul nem fog enyhíteni, mert az önkormányzati fenntartású zenekarok támogatásából megint nem fogunk részesülni, (a minisztériumi fenntartó miatt), pedig ott is közalkalmazotti működést támogat

ez a keret!?! Ez a pénz a Belügyminisztérium költségvetésének része, innen indul a zenekarok felé, mindenki azt hihetné, hogy mi ott vagyunk a húsos fazék közelében, de, sajnos ebből nekünk még soha egy falat sem jutott, és ez több mint szomorú, hovatovább a működésünket veszélyezteteti. Félreértés ne essék: a Belügyminisztérium nem csökkenti a költségvetésünket 2006-ban, ami óriási dolog. Másutt ugyanis a pénzt is csökkentik az általános a létszámleépítés mellett. Mivel a kht.-ban évek óta nem volt fizetésemelés, így jelenleg lényegesen kevesebb a fizetésünk, mint a közalkalmazotti bértáblán előírt minimum. A jelenlegi állománnyal a bértábla minimumának eléréséhez most havi másfél millió forint hiányzik. Gondunk lesz a szólamvezetők és szólamvezető helyettesek pótlékaival is; az már szinte biztosnak látszik, hogy a szólamvezető helyettesi munkát nem tudjuk díjazni. A szólamvezetők feltehetően évente váltani fogják egymást, vagy az elvégzett munka arányában fizethetjük

őket. (Sajnos ezek az összegek ezerforintos tételek, amiknek inkább csak erkölcsi értéke van, mégis hozzátartoznak a zenekari felépítéshez.)

Mindezek a számszaki dolgok nagyon kényes helyzetet teremtettek a zenekarban. Mi a közhasznú társaságban kicsit feljebb tudtuk „javítani” a szólamarányt; majdnem minden fúvós szólamba tudtunk egy plusz félállásos fiatal tehetséget felvenni, így egy szimfonikus zenekari alaplétszámot – egy 10-8-6-6-os vonóskart –, hármas fafúvósokat, váltó első kürtöst, trombitást alkalmaztunk. Így a repertoárt bővíthettük. Most még nem ismerjük pontosan az új állománytáblát, de ezek a fél állások valószínűleg a közalkalmazottiság áldozatául esnek majd. Sajnos három olyan kollegát is el kell küldeni, akik más zenekarokban is játszanak. Ez óriási szakmai veszteség, hiszen kitűnő muzsikuskok, az ország vezető együtteseiben is játszanak, tudásukból mi is sokat profitáltunk. Valószínűleg el kell búcsúznunk nagyon nagy tapasztalattal rendelkező nyugdíjas zenekari tagoktól is, minimális nyugdíjkkal nem lesz könnyű a megélhetésük. Természetesen kiségetni visszahívjuk őket, amikor csak lehet. Ők nem öreg emberek, csak éppen nyugdíj közelben vannak, most azért kell távozniuk, mert az egykor megszerzett diplomáik miatt „túl magas lenne a bérük”!(?)

Kvalifikált rutinos embereknek kell elmenniük, akik szakmai életük nagyrészt ebben a zenekarban töltötték el. Ez komoly érvágást jelent. Az ő fizetésük annyira lenne, hogy túl sokat „felhasznál” a rendelkezésre álló támogatási keretből.

Olyan fiatal, tehetséges kolléga is van, aki sejtette, mi vár rá, ő külföldre fog menni tovább tanulni.

– És mi lehet az oka annak, hogy most ismét a közalkalmazotti jogviszonyba írányítják a zenekart?

– Pontosán nem tudjuk az okát, de az biztos, hogy ez a közhasznú társaság nem azért alakult annak idején, hogy a művészegyütteseket fenntartsa, kiváló működésük miatt a Belügyminisztérium vezetői úgy látták, hogy majd megbirkózik a művészegyüttesek működésével-működtetésével járó problémákkal is. Emellett üzleti nyereségéből évente több tízmillió forinttal is támogatni tudta az együtteseket. Most azonban már nem annyira jók a közhasznú társaság bevételei lehetőségei, így már túl nagy terhet jelent

Szklanár Ferenc a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét veszi át Lamperth Mónika belügyminiszter asszonytól

a mi fenntartásunk. Talán az sem annyira közismert, hogy a közhasznú társasági forma egy nagyon drága működési forma: Az ügyvezetésen kívül ellenőrző bizottság, könyvvizsgáló és sok egyéb kötelező járulékos kiadás terheli a működést. Művészeti tevékenységgel ezt nagy teher lenne kigazdálkodni, úgy, hogy az állami támogatás szinte csak a bérekre, és a rezsiköltségek egy részére elég. A Duna Palotában ezzel szemben egy teljesen jól működő adminisztratív apparátus van. A Duna Palota megkapja majd a kilencven ember bérét alkotó mintegy 320 millió forintot, mi pedig a pályázatokból és a saját bevételeinkből próbáljuk megteremteni művészi programunkat. Azaz csak a bér a biztos, a muzsikuskok meg fogják kapni a fizetésüket. Ha azonban a zenekar nem külső felkérést teljesít, ahol fizetnek a fellépésért, akkor a másutt megkeresett pénzek nyereségét kell beleforgatni azokba a saját előadásokba, amiket mi magunk tervezzük, mi magunk szervezzük. Ezekből a bevételekből három-négy sorozatot indítunk évadonként: egy ifjúsági, egy téli, és egy tavaszi bérlet, valamint egy három előadásos Musica Humana bérletre. Ennyire futja, erre építjük a további felkéréseket. Azzal tudunk ugyanis gazdálkodni, amit megtermelünk; némi pályázatokból nyert kiegészítéssel így tudjuk kifizetni a vendégkarmestereket és vendégszólístaikat, az egyre horribilisabb kottakölcsönzési és szerzői jogdíjakat. Ezek a terhek lassanként elviselhetetlenné válnak, mivel a Duna Palota hangversenytermében

legfeljebb háromszáz ember tud helyet foglalni, a bevételek sem lehetnek tehát olyan magasak, hogy vég nélkül győzni lehetne a kiadásokat. Egy jogvédett kotta kölcsönzési díja százötven-kétszáz ezer forint, és akkor még szó sem esett vendégművész(ek)ről... A magas jogdíjak természetesen nemcsak minket sújtanak, hanem minden magyar zenekart, hiszen senki sem akarja csupán Haydn- és Mozart-szimfóniákból felépíteni a teljes repertoárját. Nekünk is van egy ezerkétszáz művet tartalmazó kottatárunk, de még ez sem biztosít elegendő anyagot egy igazán színes repertoár kialakításához. Nem beszélve a már nemigen használható nagyon régi, esetenként kézzel írt anyagokról.

– Ha a Duna Palota lesz a fenntartó, hol fognak próbálni? Mi lesz az őt esztendeje kialakított, gyönyörű próbatermükkel a Németvölgyi úton?

– Felmerült annak a lehetősége is, hogy azt a hatalmas ingatlant, ahol dolgozunk eladja a Belügyminisztérium és 2006 tavaszán költöznünk kell. Úgy tűnik kis ideig maradhatunk, de napról-napra változnak a hírek. Értelmesebb is lenne eladás helyett olyan funkciókkal kiegészíteni az ott található épületkomplexumokat, amelyek a mi létünket biztosítanák, és BM-nek bevételt is hoz. (Mi is fizetünk mintegy havi 1 millió forintot a bérleményre, és a rezsire.) Nagyon bízunk benne, hogy maradhatunk, hiszen öt évvel ezelőtt a szimfonikus zenekar és a táncegyüttes próbatermeire több, mint ötvenmillió forintot fordítottak – ennyi kellett

ahhoz, hogy akusztikailag, külső megjelenésükben a feladathoz méltó körülményeket, teremtsenek. Szép, kultúrált helyen dolgozunk, ahol a klímaberendezésen kívül valóban minden megtalálható, ami a jó munkakörülményeket jelenti.

– *Az állandónak tekinthető bérleteken kívül milyen egyéb munkájuk, fellépési lehetőségük kínálkozik?*

– Sok fölkerést kapunk, minden évben az erőnk legfelsőbb határáig van módunkban teljesíteni ez évadonként nyolcvan-száz hangversenyt jelent. Akik figyelemmel kísérik munkánkat, tudják, hogy van egy Duna-koncert sorozatunk, ami elsősorban a Magyarországra látogató külföldiek számára kínál kellemes-könnyed szórakoztató, de igényesen összeállított szimfonikus programot, amiben a magyar klaszszikusoktól a nagy magyar operett szerzők művein át akár Straussig szerepelnek népszerű kompozíciók. Mégsem egyszerűsíthetők ezek az alkalomok csupán Operett, vagy Strauss-estre, hiszen a hangsúly az igazi értékeket képviselő magyar, magyar vonatkozású muzsikán van. 36–40 ilyen hangversenyünk van, és a műsort szezononként változtatjuk. Eleget teszünk külső felkéréseknek is, sajnos a partnerek szűkös anyagi lehetőségei miatt nem olyan sok. Legnagyobb feladatunk azonban a Belügyminisztérium különböző állami ünnepein játszani – ez is 35–40 alkalom évente, ami folyamatos programot jelent a zenekar számára.

– *Melyek ezek közül azok, amelyek révén saját bevételhez juthatnak?*

– A Belügyminisztérium felkéréseire adott hangversenyek természetesen nem azok, a saját szervezésű koncerteken bevételünk csak az eladott jegyek árából van, a külső felkérések esetén pedig a kialakított összeg a tényleges bevétel. Mindezt a muzsikusok szolgálatban adják, azaz az így szerzett bevételből fedezzük egyéb költségeinket. Mindeddig 12–14 millió forintot tudunk külső felkérésekből évente bevételezni.

– *Milyen hangfelvételeket tudnak így készíteni?*

– Van egy különleges együttműködésünk az Oktopus Multimédia Intézet hangmérnök képző iskolával. Az elmúlt évben minden hangversenyünkről készítették professzionális hangfelvételt. Nem

is olyan túl sok pénz birtokában (esetleg egy pályázat segítségével) nagyon szép válogatást tervezünk készíteni a közeljövőben a már felvett anyagokból.

– *Vannak-e külföldi felkéréseik?*

– Leggyakrabban Svájcban látnak minket szeretettel, ahol több kórus hív minket partneréül, így szereztünk jártasságot az oratórikus irodalomban is. Régebben újévi koncertekre is jártunk Németországba, de ez a sorozat megszakadt. Keveset járunk külföldön, inkább itthon dolgozunk.

– *Csak Budapesten, vagy vidéki településeken is megfordulnak?*

– Nem jellemzőek a vidéki utak, évente egyszer-kétszer, de azért nagyon sok helyen jártunk már Magyarországon belül. Van azonban egy területünk, ahol hosszú távú együttműködésre készülünk, ez pedig a Dunakanyar. Visegrádon a Duna-parton hatalmas közönségünk volt, a szervezőknek komoly anyagi megterhelést jelent egy ilyen rendezvény.

– *Milyen helyszíneken játszanak a Duna Palotán kívül?*

– Minden nehézség és szegénység ellenére idén ezen a területen nagyot léptünk előre. Idén először sikerült megfelelő külső megjelenést biztosító, színes anyagokat készíteni a zenekar hangversenyeiről. A zenekart egyik küldetése, hogy hozzájáruljon a Belügyminisztérium, imázsának formálásához, ezért elengedhetetlen a megfelelő minőségű képi megjelenés, valamint több közönséget tudunk így a rendezvényeinkre csábítani. Először léptünk fel október 20-án a Művészetek palotájában, aminek óriási visszhangja volt, a Belügyminisztériumban dolgozó kollégák körében. Majdnem minden meghívottunk eljött, nagyon sokan vásároltak jegyet, így szinte telt ház előtt játszottunk. Nagy szakmai kihívást, és óriási élményt jelentett mindez a muzsikusok számára. Erről is készült hang- és képfelvétel, amivel lehet „házalni” további hangversenyek érdekében.

Meg kell említenem a Parsifal Alapítványt, amelynek segítségével gazdagítani tudtuk repertoárunkat, mivel olyan szólistákat tudott biztosítani számunkra akikre korábban nem volt pénzünk. Segítségükkel adtunk elő egy Carmen kerestmetzetet, és előttünk áll egy operett est is. Az évad második részében a Zene-

akadémián fogunk egy operagálát előadni. Büszkék vagyunk arra is, hogy Vencei Tamás személyében már a második szólistával dolgozunk a Berliini Filharmonikusokból, a Bécsi Filharmonikusok társulatából szólistánk volt már Varga Tamás és Nagy Róbert – igyekszünk olyan külföldön élő magyarokat meghívni, akikre valóban büszkék lehetünk, hogy a világ nagy zenekaraiban képviselik a magyar muzsikusokat.

– *Mennyire voltak megelégedve a Művészetek Palotájával, például akusztikai szempontból?*

– Nagyon jó volt a színpadon játszani, a zenekar minden szólamcsoportja nagyon jól hallotta egymást a dinamikai árnyalatok széles skáláját tudtuk alkalmazni. A nézőtér majd minden pontján ülve meglepően jól lehetett hallani egy akkor újonnan kipróbált akusztikai beállítás következményeként. A nézőtér legtávolabbi helyein jobban kell fülelni, mint a kisebb termekben, és színpadon folyó intenzív munka, veszít egy keveset akusztikájából. Varázslatos azonban az egész terem, a környezet és fantasztikus, hogy mindez Magyarországon megépülhetett, és ezt az élményt itthon élhetjük át!

– *Milyen hangszervásárlási lehetőségeik vannak?*

– A kht.-s időszak öt éve alatt egy új hárfát, és két nagy értékű fúvós hangszert tudtunk venni, kottatárunkat jelentősen növeltük. A vonósoknál inkább a javításokra és a húrserére volt lehetőség. Ez is egyike volt a közhasznú társaság számos juttatásának, ruhapénz, sminkpénz, étkezési hozzájárulás, és az éves BKV-bérlet mellett.

A beszélgetés végén el szeretném mondani, hogy a hangversenyeken kívül is nagyon sok elismerés ért minket az elmúlt időszakban. Deák András vezető karmester számára tavaly, nekem pedig idén augusztus 20-án adományozták a Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét. A Belügyminisztérium vezetői, figyelik munkánkat, értékelik az erőfeszítéseket. Kitüntetéseinken keresztül az egész társulat munkáját is elismerték. Mindemellett megmarad bennünk az a szomorúság, hogy nem folytathatjuk ugyanennyi költségével a munkát, mint idáig.

Tóth Anna